

Yemen Savaşı ve Suudi Arabistan'ın Paralı Asker Kullanımı*

The Yemen War and Saudi Arabia's Use of Mercenaries

Soner Doğan**

Özet

Bu çalışma, Yemen Savaşı'nda Suudi Arabistan'ın paralı asker kullanımını ve etkisini incelemektedir. Suudi Arabistan, düzenli ordusunun yetersizliklerini telafi etmek, askerî operasyonlarda esneklik sağlamak ve savaş maliyetlerini azaltmak amacıyla Afrika ve Latin Amerika başta olmak üzere çeşitli bölgelerden paralı askerler getirmiştir. Paralı askerlerin kullanımı hem resmî kayıpların azaltılması hem de operasyonların uluslararası kamuoyundan gizlenmesi açısından avantajlar sunsa da Yemen'deki hedeflerine ulaşmada başarısız olmuştur. Husilere karşı arzu edilen üstünlüğün sağlanamaması, bu stratejinin etkisizliğini göstermektedir. Ayrıca, bu durum Suudi Arabistan'ın askerî etkinliğinin sorgulanmasına ve uluslararası alanda prestij kaybına da yol açmıştır. Çalışma, paralı askerlik kavramının tarihi ve hukuki çerçevesiyle Yemen'deki uygulamalarını ele alarak, bu yöntemin askerî operasyonlar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Doğu, Paralı Askerler, Suudi Arabistan, Yemen, BAE.

Abstract

This study provides a detailed examination of Saudi Arabia's use of mercenaries in the Yemen War. To address the shortcomings of its regular army, enhance operational flexibility, and reduce the financial and human costs of war, Saudi Arabia employed mercenaries, primarily from Africa and Latin America. Using mercenaries offered certain advantages, such as minimizing official casualties and enabling covert operations with reduced international scrutiny. However, it failed to achieve the intended objectives in Yemen. The strategy proved ineffective in countering the Houthi forces and highlighted significant gaps in Saudi Arabia's military capabilities. Additionally, the reliance on mercenaries has sparked international debates and negatively impacted Saudi Arabia's regional and global reputation. This study explores the historical background and legal framework of mercenaries, along with their specific roles in Yemen, providing a comprehensive analysis of the advantages and limitations of this approach in military operations.

Key Words: Middle East, Mercenaries, Saudi Arabia, Yemen, UAE.

Extended Abstract

This study explores the strategic deployment of mercenaries by Saudi Arabia during the Yemen War. This analysis sheds light on Saudi Arabia's reliance on foreign fighters to mitigate the shortcomings of its military and the broader implications of such practices. The research

* Geliş Tarihi: 14.12.2024 / Kabul Tarihi: 18.04.2025

** Dr. Öğr.Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, sonerdgn@gmail.com ORCID: 0000-0002-8696-3136

contextualizes mercenary usage within historical, legal, and geopolitical frameworks while emphasizing its operational inefficiencies and consequences for Saudi Arabia's regional influence.

The Yemen War, which escalated after the Houthi insurgency in 2014, saw Saudi Arabia leading a coalition to restore the Mansur Hadi government. Despite its substantial defense budget, Saudi Arabia faced military challenges due to operational inefficiencies and the limitations of its armed forces. To address these deficiencies, Saudi Arabia increasingly relied on mercenaries from Africa, Latin America, and other regions. This strategy aimed to enhance operational flexibility, reduce political and social backlash from domestic casualties, and obscure military actions from international scrutiny. The Gulf monarchies have historically utilized foreign fighters and advisors to bolster their security apparatus. For instance, British and American personnel played key roles in organizing the armed forces of Qatar, Bahrain, and the UAE during their formative years. This reliance on external expertise reflects the Gulf states' demographic constraints and the limited willingness of their citizens to serve in military roles, stemming from their high standards of living.

Saudi Arabia's use of mercenaries in Yemen aligns with its broader defense strategy. Mercenaries provided an alternative to deploying Saudi nationals, allowing Riyadh to minimize domestic political risks and project power beyond its borders. Sudanese, Eritrean, and Colombian fighters formed a significant part of this force, supported by logistical and operational expertise from American and British contractors. These foreign fighters were often employed in high-risk combat roles, with lower compensation than Western counterparts, further reducing operational costs. However, the deployment of mercenaries exposed critical vulnerabilities in Saudi Arabia's military strategy. Reports of high casualty rates among mercenaries, particularly Sudanese fighters, highlighted the ineffectiveness of this approach. Additionally, coordination issues between Saudi forces, local Yemeni militias, and mercenary groups undermined the coalition's operational cohesion. Houthi forces exploited these weaknesses, achieving significant battlefield successes and inflicting reputational damage on Saudi Arabia.

The use of mercenaries raises significant legal and ethical concerns. International frameworks, such as the Geneva Conventions and the 1989 International Convention against the Recruitment, Use, Financing, and Training of Mercenaries, restrict their use in armed conflicts. Mercenaries often operate in a legal gray area, complicating accountability for potential human rights violations. In Yemen, reports of civilian casualties and indiscriminate attacks attributed to mercenaries have fueled criticism from international organizations and media. Ethically, mercenaries are perceived as profit-driven actors with limited loyalty to their employers, undermining state militaries' moral and legal foundations. This dynamic complicates efforts to maintain discipline and accountability in conflict zones. The involvement of private military contractors in Yemen, including those linked to U.S. and Israeli firms, further illustrates the blurred lines between state and non-state actors in contemporary warfare.

Saudi Arabia's reliance on mercenaries has significant geopolitical and strategic implications. Domestically, it underscores the limitations of the Saudi military despite decades of substantial defense spending. Critics argue that the kingdom's focus on purchasing advanced weaponry from Western allies has not translated into effective military capabilities. Instead, systemic issues such as inadequate training, poor leadership, and an overreliance on external actors persist. Regionally, the failure to achieve decisive victories in Yemen has weakened Saudi Arabia's position as a dominant power in the Gulf. The prolonged conflict has strained Saudi finances, with estimates of monthly war costs reaching billions of dollars. Additionally, the divergence of strategic priorities between

Saudi Arabia and its coalition partners, particularly the UAE, has further complicated its efforts to consolidate regional influence. The UAE, a key coalition partner, has successfully leveraged mercenaries to achieve its strategic goals. The Emirati deployment of foreign fighters, supported by robust military training programs and strategic alliances, has bolstered its influence in Yemen and beyond. In contrast, Saudi Arabia's approach has been criticized for its reactive nature and lack of coherent long-term planning.

The study highlights the complex dynamics of mercenary use in the Yemen War, revealing both its strategic potential and inherent limitations. While mercenaries offer cost-effective and politically expedient solutions for states with weak military capabilities, their deployment often leads to operational inefficiencies, legal controversies, and ethical dilemmas. For Saudi Arabia, the Yemen War has exposed the fragility of its military apparatus and the challenges of asserting regional dominance in an era of asymmetrical warfare.

Ultimately, the study underscores the need for a comprehensive reevaluation of Saudi Arabia's defense policies, emphasizing the development of indigenous military capabilities and more effective coordination with regional and international partners. As the Gulf states continue to navigate the complexities of modern warfare, the lessons of the Yemen War will likely shape their strategic decisions in the years to come.

Giriş

2011 yılında Yemen'de başlayan Arap Baharı olayları, ülkede derin siyasi ve toplumsal değişimlere zemin hazırlamış ve uzun süreli bir istikrarsızlık sürecini tetiklemiştir. Bu çalkantılı dönemin devamında, 2014 yılında Husilerin Mansur el-Hadi liderliğindeki hükûmete karşı gerçekleştirdiği darbe, ülkede iç savaşın başlamasına neden olmuştur. Söz konusu iç savaş, 25 Mart 2015 tarihinde Suudi Arabistan öncülüğünde kurulan koalisyonun ve aynı tarihte başlatılan “Kararlılık Fırtınası Operasyonu”nun ardından uluslararası bir boyut kazanmıştır. Koalisyon güçleri, askerî müdahalenin temel hedeflerini Mansur el-Hadi hükûmetinin yeniden iktidara getirilmesi ve Husi güçlerinin başkent Sana'dan çıkarılması olarak açıklamıştır. Bununla birlikte, müdahalenin altında yatan stratejik hedefler, Suudi Arabistan'ın bölgesel güvenlik ve jeopolitik çıkarları ile yakından ilişkilidir. Bu çerçevede, Arap Koalisyonu'nun, İran'ın bölgesel nüfuzunu Yemen'de sınırlama, Suudi Arabistan sınırındaki İran etkisini bertaraf ederek potansiyel istikrarsızlıkları önleme ve Kızıldeniz'deki jeopolitik rekabette üstünlük sağlama gibi hedefleri gözettiği değerlendirilmektedir.

Suudi Arabistan ve koalisyon ortakları, başlangıçta Yemen'de ağırlıklı olarak hava operasyonları gerçekleştirmiş, ancak ilerleyen süreçte kara birliklerinin kullanımına da karar vermiştir. Koalisyonun kara harekâtı, Yemen'de yerel aşiret grupları ve Mansur el-Hadi'ye bağlı Yemen ordusu birlikleriyle koordinasyon içinde yürütülmüştür. Ancak, koalisyon kara birliklerinin sahada beklenen başarıyı elde edememesi ve stratejik hedeflere ulaşmada yetersiz kalması, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) dikkat çekici bir hamlede bulunarak paralı askerlerden faydalanma yoluna

gitmelerine neden olmuştur. Bu doğrultuda, Latin Amerika ve Afrika başta olmak üzere farklı coğrafyalardan paralı askerlerin toplanarak operasyonlara dâhil edilmesi, bu dönemin önemli bir dinamiği olarak öne çıkmaktadır.

Genel olarak paralı askerlerin Orta Doğu'da kullanılmaya başlanması, ilgili ülkenin gücünü ve nüfuzunu yansıtmada etkili bir güç unsuru olarak değerlendirilmektedir. Özellikle Körfez ülkelerinden BAE ve Suudi Arabistan'ın kullandığı paralı askerler, savaş ve çatışma alanlarında yeni yaklaşımları da beraberinde getirmektedir. Bu paralı askerler, onları görevlendirenlere kendi sınırlarının ötesindeki savaşı yönetmek için bir araç ve resmî kayıplarını azaltırken, başka bir güç projeksiyonu enstrümanı sağlamaktadır. Günümüzde Irak, Libya, Yemen ve Suriye'de vekillerin aksine mali çıkarları tarafından yönlendirilen önemli sayıda paralı asker istihdam edilmektedir. Bunun yanı sıra Orta Doğu'da paralı askerler aracılığıyla sınırlarının ötesinde yaşanan çatışmalara dâhil olan ülkeler, orduları için sınırlı da olsa deneyim kazanmaktadır. Ayrıca paralı askerlerin kullanımı, ilgili ülkeye siyasi esneklik sağlar ve uluslararası kamuoyundan gelen tepkilere karşı çatışma ve savaşa müdahalede bulunmadığına yönelik inkâr politikası izlemesine zemin hazırlar. Bunun yanı sıra ekonomik olarak da savaşın maliyetini azaltır (Guzansky, Rakov, Lindenstrauss, 2020).

Körfez ülkelerinin askerî güç ve yapıları incelendiğinde, ordularının genellikle zayıf bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bölgede zorunlu askerlik sisteminin bulunmaması, gönüllü asker sayısının istenilen seviyeye ulaşmasını engellemektedir. Bu durumun temel nedenlerinden biri Körfez ülkelerindeki yüksek refah düzeyi ve zenginlik nedeniyle vatandaşların askerlik mesleğine ilgisiz kalmasıdır. Bu çerçevede Körfez ülkelerindeki demografik koşullar, siyasi gerçeklikler ve güvenlik kaygıları, bu ülkelerin güvenlik, istihbarat toplama ve polislik faaliyetlerinde yabancı paralı askerlerden yararlanmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu durumun çarpıcı bir örneği, 2011 yılında Bahreyn'de yaşanmıştır. Bu ülkede Şii nüfusun, Sünni kraliyet ailesinin iktidarını tehdit eden kitlesel protestolarını bastırmak amacıyla paralı askerlerin kullanıldığı bilinmektedir. Bu tür uygulamalar, Körfez ülkelerinin kendi ordularının sınırlılıklarını telafi etme stratejisinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Körfez ülkeleri, 1960'lı ve 1970'li yıllarda bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından, ordularının yetersizliği nedeniyle güvenliklerini sağlamak için paralı askerlerden faydalanmıştır. İlk dönemlerde Amerikan ve İngiliz askerleri, Körfez bölgesindeki monarşi yönetimlerinin korunmasında ve onların sosyalist devrimlere karşı savunulmasında önemli görevlerde bulunmuştur. Örneğin 1960'lı yıllarda Katar'ın polis şefi bir İngiliz'di. Yine, 1972 yılında Umman Sultanı Kâbus, ülkede meydana gelen iç savaşın sonlandırılmasında İngiliz paralı askerlerden yararlanmıştır. Bahreyn gizli polis teşkilatının başında Ian Henderson adında bir İngiliz bulunuyordu ki, bu general benimsediği yöntemlerle Bahreyn'de monarşiye muhalif kişilere yönelik işkenceleri sebebiyle "Bahreyn Kasabı" olarak tanımlanmıştır. Suudi Arabistan için ise özellikle hava kuvvetlerinin oluşumunda Pakistan asıllı askerler önemli rol oynamıştır

(Time, 2011). Bu kapsamda Kenneth M. Pollack (2019), *Armies Of Sand The Past, Present, And Future Of Arab Military Effectiveness* adlı çalışmasında Arap ordularının yetkinliğini incelemiştir. Pollack, Arap ordularının yetersiz olması ve yenilgilerindeki nedenleri Sovyet doktrinine bağlılık, siyasallaşma ve ekonomik kalkınma düzeyi ile kültürel etkiye bağlamaktadır. Sovyet doktrininin Arap ordularının yenilgisinde temel faktör olmadığını belirten Pollack, Arap ordularının politikleşmesi ile askerî etkinliğin sınırlandığını, saygı, otorite, grup sadakati gibi kültürel davranışların ise ordu içerisindeki disiplini etkilediğini belirterek Arap ordularının başarısız olduklarını vurgulamaktadır. Philippe Droz-Vincent'in (2020) *Military Politics of the Contemporary Arab World* kitabı, Arap dünyasındaki ordu-siyaset ilişkisini ve bu ilişkinin modern dönemdeki dinamiklerini ele alır. Kitap, özellikle Arap ülkelerindeki orduların siyasi sistemler üzerindeki etkisini, tarihsel ve sosyopolitik bağlamlarda incelemektedir. Zoltan Barany'nin (2021) "*Armies of Arabia: Military Politics and Effectiveness in the Gulf*" adlı kitabı, Körfez ülkelerinin ordularını ve bu orduların siyasi ve askerî etkinliklerini derinlemesine analiz etmektedir. Barany, bu ülkelerin askerî yapılanmalarını tarihsel, sosyal ve politik bağlamda analiz ederken, bölgedeki güvenlik stratejilerinin temel dinamiklerine odaklanır. Barany çalışmasında paralı askerlerin rolünü ve bunun ulusal orduların etkinliğini nasıl etkilediğini tartışır. Ayrıca Barany, paralı askerlerin yerel halktan ziyade liderlere sadakat göstermelerinin bu tercih üzerindeki etkisine de değinmektedir. Son olarak; Sean McFate'in (2019) *Mercenaries and War: Understanding Private Armies Today* adlı çalışması, modern dünyada paralı askerlerin ve özel askerî şirketlerin (PMC'ler) rolünü, işlevlerini ve etkilerini incelemektedir. Kitap, paralı askerlik kavramının tarihsel bağlamını açıklarken, günümüzde bu durumun nasıl dönüştüğünü ve küresel güvenlik dinamiklerini nasıl etkilediğini ele almaktadır. Kitapta özellikle Afrika ve Orta Doğu başta olmak üzere çatışma bölgelerinden örneklerle paralı askerlerin modern savaşlardaki etkisi incelenmektedir. Eserde Irak, Afganistan, Suriye gibi çatışma bölgelerinde özel askerî şirketlerin ve paralı askerlerin faaliyetleri detaylı bir şekilde tahlil edilmiştir.

Politika yapımcılar, diğer devletlerle ittifak kurmak yerine neden paralı askerleri tercih etmektedir? sorusu Orta Doğu ülkelerinin politikalarını da anlamamıza yardımcı olmaktadır. Nüfus, ekonomi ve siyasi kaygıların öne çıktığı durumlarda ilgili hükûmetlerin paralı askerleri tercih ettiği düşünülmektedir. Ayrıca profesyonel paralı askerlerin tecrübe ve maliyet etkinliği de tercih edilmelerinde bir başka etkidir. Bu çalışmada paralı askerlerin literatürdeki tanımı ve karşılığıyla birlikte Yemen Savaşı'nda Suudi Arabistan tarafından kullanım durumları ele alınmıştır. Çalışmada özel askerî güvenlik şirketleri incelenmemiş, konu paralı askerler kavramının ana hatlarıyla sınırlı tutulmuştur. Bu yüzden özel askerî güvenlik şirketlerinin yapısı, hukuki durumu ve uluslararası ilişkilerdeki etkinlik durumu göz ardı edilmiştir. Sonuç olarak Suudi Arabistan'ın Yemen Savaşı'nda kullandığı paralı askerler, istenilen başarıyı sağlamamıştır.

Paralı Askerler

Modern ordularda, yabancı uyruklu askerlerin ve özel şirketler aracılığıyla kiralanan personelin sayısı Soğuk Savaş sonrası dönemde önemli ölçüde artış göstermiştir. Bunun yanı sıra, ulus devlet paradigması çerçevesinde profesyonel askerlerin varlığı da giderek yaygınlaşmaktadır.

Devletlerin, ordularına entegre ettikleri veya doğrudan askeri müdahalenin tercih edilmediği bölgelerde görevlendirdikleri paralı askerler, giderek ilgili ülkenin ordusuyla uyumlu bir şekilde çalışan melez bir sistemin parçası haline gelmektedir. Bu durum orduya yeni aktörlerin dâhil edilmesi, geleneksel olarak değişime karşı katı, görece homojen ve belirli bir işleyiş biçimine sahip bir örgüt olan askeri kurumun statükosuna meydan okuma olarak da yorumlanmaktadır (Varin, 2015, s.13).

Paralı askerlerin tanımı konusunda akademik literatürde ortak bir fikir birliği bulunmamaktadır. McFate'e göre (2019, s. 6) en genel tanımıyla paralı askerler, yabancı bir çatışma bölgesinde askeri operasyonları yapmak için maaş alan silahlı bir sivildir. Yabancı bir çatışma/savaş bölgesinde doğrudan olaylara müdahil olan veya ilgili ordunun askerlerini eğiten siviller, benzersiz askeri işlevleri yerine getirdikleri için paralı asker olarak adlandırılmaktadır. Paralı askerler sembolik olarak kişisel çıkarları için savaşır ve motive olduğu şey genellikle paradır. Paralı askerler, siyasi motivasyondan çok çıkarları doğrultusunda hareket ederler ve operasyona katılırlar. Paralı askerlerin sadakati, önemli bir motivasyon veya görev değil, yalnızca sözleşmesiyle belirlenir (Singer, 2003, s. 41-42). Bu kapsamda, paralı askerlerin anlaşma yaptıkları devlet ile hem resmî hem de maddi çıkar ilişkisi vardır. Paralı askerlerin davranış kuralları, askeri yeteneklerinden faydalanılmasına, bireysel ve bağımsız hareket etmeye, ulusal bilinç motivasyonu olmadan ve kendi maddi çıkarları için herhangi bir orduya ahlaki bağlılık geliştirmeden görev yapmasına dayanır (Çağla, Ali, 2023, s. 293, Percy, 2007, s. 15). Diğer taraftan paralı askerlerin savaşlardaki rolü tartışmalı ve uluslararası hukuk açısından gayrimeşrudur. Paralı asker, başkaları için öldürme yeteneği ve isteğinin bir bedeli olan profesyonel ve bağımsız bir maceracıdır. Normal resmî askerden farklı olarak paralı askerler, dünyanın hayal gücünü yakalamış sayısız hüner ve cesaret hikayelerine ilham vermiş, romantik, yalnız bir figürdür. Ayrıca, ahlak yoksunluğu ve dünya savaşlarındaki rolü, paralı askerleri manyetik bir figür hâline getirmiştir (Varin, 2015, s. 23).

Genel olarak paralı askerlerin tanımlanması ve düzenlenmesiyle ilgili üç hukuki metin bulunmaktadır. Bunlar Cenevre Sözleşmeleri'ne 1977 Tarihli Ek-1 Numaralı Protokol, 1977 tarihli Paralı Askerliğin Kaldırılmasına Dair Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi ve 1989 tarihli Paralı Askerlerin İstihdamına, Kullanımına, Finansmanı ve Eğitimine Karşı Uluslararası sözleşmedir. İlk iki belgede paralı askerlerin savaşçı olarak değerlendirilmeyeceği için savaş esiri haklarından faydalanamayacağı açıkça

belirtilmektedir.¹ Cenevre Sözleşmeleri, paralı askerleri, silahlı kuvvetlerin bir üyesi olmayan, esas olarak kişisel çıkar amacıyla çatışmaya katılan ve yabancı uyruklu bireyler olarak tanımlar. Ancak, bu tanımın uluslararası hukuk açısından çeşitli eksiklikler barındırdığı ifade edilmektedir. İmzacı devletler arasındaki siyasi uzlaşmazlıklar sonucu, paralı asker tanımı daha da daraltılmış ve yalnızca uluslararası çatışmalarda faaliyet gösterenleri kapsayacak şekilde yeniden tanımlanmıştır. Bu durum, paralı askerlerin iç çatışmalarda faaliyet göstermesinin hukuken mümkün olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Diğer taraftan paralı askerler ile özel askerî şirketlerin karıştırılmaması gerekmektedir. İkisi arasında gerek hukuki gerekse yapısal farklılıklar bulunmaktadır. Paralı askerlerin temel gayesi para kazanmaktır ve herhangi bir işveren ayrımı yapmazlar. Özel askerî şirketler ise kâr amacının yanı sıra kişisel kazanç odaklı değildir ve meşru hükûmetlerle çalışan hiyerarşik bir yapı içerisinde yasalara uygun olarak hareket eden tüzel bir kişiliğe sahiptir (Tangör, Yalçinkaya, 2010, s. 143). Bazı ülkeler ihtiyaç duydukları güvenlik personellerini paralı askerlerden karşılamaktadır. Ücret karşılığında çalışan paralı askerler çoğunlukla profesyonel askerî tecrübeye sahip insanlar arasından çıkmaktadır. Diğer askerlerden farklı olarak paralı askerlerin paranın dışında herhangi bir ideali, motivasyonu bulunmamaktadır. Paralı askerlerin gelir elde etme sürekliliği, savaşın varlığına bağlıdır; bu nedenle, dünyanın herhangi bir yerindeki çatışmalara katılarak maddi kazanç sağlayabilirler. Genel algıda, paralı askerler sıklıkla acımasız ve kural tanımaz kişiler olarak tasvir edilir ve çoğu zaman ahlaki sorumluluk taşımadıkları düşünülür (Topal, 2011, s. 977).

Günümüzdeki paralı askerleri diğer savaşçılar ve askerî örgütlerden ayıran belli özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler arasında; paralı askerlerin genellikle yabancı uyruklu olması, bağımsız bir şekilde hareket etmeleri, durumsal olarak iş üstlenmeleri, herhangi bir kurumsal veya resmî organizasyonun parçası olmamaları ve yalnızca hizmet verdikleri müşterilerin çıkarları doğrultusunda faaliyet göstermeleri yer almaktadır. Bu farklılıklar, paralı askerlerin hem uluslararası güvenlik dinamiklerinde hem de çatışma alanlarında özgün bir konuma sahip olmalarına neden olmaktadır. Paralı askerlik faaliyetlerinin devam etmesinin temel nedeni, birçok alanda yönetim sistemleri ve yasal sistemlerin çökmüş olması ve bu da girişimci eski askerlere hem manevra alanı hem de becerileri için talep fırsatları sunmasıdır. Paralı askerler için kâr güdüsü ve yağma eğilimi oldukça baskındır. Örneğin, Kosova Savaşı'nda profesyonel askerlerin, KLA (Kosova Liberation Army) grubuna yardım etmesi için geçerli ücret ayda 4.000 dolardı. Bunun yanı sıra paralı askerler yağmaladıkları eşyaları yollarında götürmüşlerdir (Singer, 2003, s. 43).

1 Detaylı bilgi için bkz. Tangör, Burak ve Yalçinkaya, Haldun, "Güvenlik Yönetişimi Çerçevesinde Özel Askerî Şirketler", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 7, Sayı 25 (Bahar 2010), s. 127-154. Ahmet Hamdi TOPAL, *The Status of the Private Military Companies and Their Employees in International Law*, AUHFD, 60 (4) 2011: 963-1021

Bu bağlamda McFate'e göre (2020, s. 79) paralı askerleri; askerlerden ve teröristler gibi silahlı devlet dışı aktörlerden ayıran beş temel özellik bulunmaktadır. Bu özellikler her durumda geçerli olmasa da bir silahlı aktörün paralı asker olarak tanımlanmasında yol gösterici bir çerçeve sunmaktadır. İlk olarak, paralı askerlerin motivasyonu siyasetten ziyade kâra dayanır. Bu durum, tüm paralı askerlerin siyasi çıkarları tamamen göz ardı ettiği anlamına gelmez; ancak temel amaçları kârı maksimize etmektir. İkinci olarak, paralı askerler doğaları gereği seferberdir; yerel güvenlik hizmetleri sağlamak yerine yabancı bölgelerde iş ararlar. Üçüncü olarak, genellikle yabancı odaklıdırlar ve iç güvenlik personeli olarak görev almazlar. Dördüncü olarak, paralı askerler, kolluk kuvvetlerinden farklıdır ve genellikle askeri bir tarzda güç kullanır. Askerî gücün amacı, düşmanı yenmek veya caydırmak iken, kolluk kuvvetleri genellikle şiddet içeren durumları azaltmayı hedefler. Son olarak, paralı askerler öldürmeye veya yok etmeye odaklıdır. Ayrıca silahlı çatışmanın metalaştırılmasını temsil eder. Askerler ve siyasi motivasyonlu devlet dışı aktörler, savaşı kâr amacıyla pazarlamazken, paralı askerlerin temel niteliği bu metalaştırmayı gerçekleştirmeleridir.

Paralı askerlerin kullanımı, Batı dünyasında organize savaşın sosyal ve politik tarihinin önemli bir parçasını oluşturur. Farklı dönemlerde, topraklarını ve halklarını korumak veya kontrol altına almak isteyen bireyler ya da gruplar, kendilerine kişisel, kabilesel ya da diğer bağlılıklarla yükümlü olanların ötesinde asker toplamanın hem gerekli hem de uygun bir strateji olduğunu değerlendirmişlerdir (Taulbee, 1998, s. 145). Bu noktada paralı askerlerin kullanımı antik Mısır'dan antik Yunan'a, Roma İmparatorluğu ve Avrupa devletlerinin ortaya çıkışına kadar geri gider. Antik çağlardan beri paralı askerlerin kullanımları uluslararası arenada etki edici unsur olarak değerlendirilmiştir (Percy, 2007, s. 1). Paralı askerler, Avrupa'da Otuz Yıl Savaşları'nı (1618-48) izleyen yüzyıllarda devlet gücünün sağlamlaşmasına dayanan modern bir olgu olarak da görülmüştür. 19. yüzyılın sonlarından önce, paralı askerlerin kullanımı baskın mekanizmaydı ve zorunlu askerlik nadirdi. Paralı askerlik kurumu, Orta Çağ'da kilisenin, gücün merkezi sayılan kralın, daha sonraki dönemlerde ise imparatorların isteği üzerine hizmet vermiştir. Binlerce yıldır askerî müteahhitler, müşterileri olan krallara yalnızca askerleri değil, aynı zamanda talep üzerine silah, erzak, yiyecek ve ulaşım da sağlıyordu. Otuz Yıl Savaşları sırasında (1618-1648), Albrecht von Wallenstein, müvekkili Avusturya-Macaristan İmparatoru'na her türlü lojistik desteği sağlayan tam donanımlı ordular sağladı. Ancak Sanayi Devrimi'nden sonra askerî teknoloji ilerledikçe devletler ulusal çıkarlarını korumak için düzenli ordu kurmaya ve kullanmaya başladı (Baum ve McGahan, 2009, s. 6). Avrupa'da ulus devletin ortaya çıkması ve 19. yüzyılda zorunlu askerlik uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte paralı asker kullanımı geri plana itilse de bu durum tarihi dönemler içerisinde yeniden ortaya çıkmıştır. Örneğin; 19. yüzyıla kadar devletler dış politikada, devlet dışı aktörler olarak belirtilen paralı askerleri, korsanları ve ticari şirketleri kullandı. Özellikle paralı askerlerin kullanımı dış politikada devletlerin savaş alanlarında vatandaşlarını korumak

için kullanmayı tercih ettiği önemli bir enstrüman olmuştur. Bunun yanı sıra ülke içerisinde çıkan isyanlarda da hükümdarlar paralı askerleri kullanarak yönetimlerini pekiştirme yoluna gitmiştir (Varin, 2015, s. 24).

Diğer taraftan, çoğu zaman Afrikalı paralı askerlerin rolü ve varlığı hem ulusal hem de uluslararası hükümetlerin yanı sıra bu çatışmalara karışan medya ve uluslararası STK'lar tarafından göz ardı edilmektedir. 1960'larda Afrika'da sömürgecilikten kurtulmayı izleyen dönemde paralı askerlik faaliyetleri artmıştır (Q'Brien, 2007, s. 36-37). Modern bireysel paralı askerler, günümüzde de savaşlarda kritik roller üstlenmeye devam etmektedir. Örneğin, 30.000'den fazla Rus paralı asker, eski Sovyetler Birliği coğrafyasındaki çeşitli çatışmalarda aktif olarak görev almıştır. Buna ek olarak, ABD, Birleşik Arap Emirlikleri, Fransa ve İngiltere gibi ülkeler, sınırlı da olsa yabancı paralı askerlerden faydalanmayı sürdürmekte ve bu unsurları operasyonel faaliyetlerinde kullanmaktadır (Singer, 2003, s. 37). Fakat paralı askerler ve özel askerî aktör türleri endişe verici bir hızla çoğalarak küresel istikrarı da tehdit etmektedir. Son yıllarda Suriye, Irak, Yemen, Nijerya, Libya, Ukrayna, Venezuela, Orta Afrika Cumhuriyeti, Mozambik ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde paralı askerlerin faaliyetlerine tanık olunmuştur. Ayrıca madencilik endüstrisi, uluslararası gemi işletmecileri gibi gruplar da paralı askerleri kullanmaktadır. Paralı askerler günümüz koşullarına uyum sağlayarak artık sadece savaşmıyor, Mi-24 saldırı helikopterleri, T-72 tankları ve silahlı devriye botları dahi kullanmaktadır. Siber alanda dahi paralı askerlerden yararlanılmaktadır (McFate, 2020, s. 1).

Paralı askerlerin kullanımı, her zaman ilgili ülkelerde beklenen sonuçları sağlamamaktadır. Uluslararası kamuoyunda paralı askerlerin gerçekleştirdiği eylemlere yönelik tepkilerin artması, devletleri bu tür aktörleri kullanma konusunda daha temkinli olmaya zorlamaktadır. Ülkelerin, kendi orduları yanında paralı askerler ile kirli işlerini yapmaları ABD'nin Irak ve Afganistan işgallerinde kamuoyuna yansımıştır. Bu durum hem işgal edilen ülke halkları tarafından hem de uluslararası toplum tarafından tepki ile karşılanmıştır (Isenberg, 2009, s. 139). Bunun yanı sıra paralı askerlerin kullanımı ahlaki açıdan bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Temel amaçları para kazanmak olan bu kişilerin, kullanıldıkları çatışma/savaş alanlarında uluslararası hukuk kurallarına riayet etmedikleri, sivil katliam yapmaları gibi durumlar da söz konusu olabilmektedir. Ayrıca ülke içerisinde düzeni sağlamak için protestoculara ve muhaliflere karşı paralı asker kullanılması, devlet ile vatandaş karşı karşıya getirmektedir. Güç kullanımının bazı yönlerini özelleştirmeye karar veren devlet, güç kullanımı üzerindeki demokratik kontrolün bozulmasından ve işe aldığı özel aktörden de ahlaki olarak sorumludur (Percy, 2007, s. 22).

Paralı askerlik yapan kişiler genellikle eski askerler veya güvenlik güçleri mensuplarıdır. Bunun temel nedeni, paralı askerlik için özel eğitim kamplarının bulunmaması ve bu personelin genellikle ulusal ordularda ya da güvenlik birimlerinde eğitim almış olmasıdır.

Örneğin, ABD'li Military Professional Resources Inc. (MPRI) şirketi, 2000'lere kadar kendi eğitim kampı bulunmadığından, paralı asker olarak çalıştırmak üzere ABD Ordusu'nun 82. Hava İndirme Tugayı'ndan eski personeli istihdam etmiştir. Paralı askerler, zayıf ordulara muharebe operasyonları, stratejik planlama, istihbarat toplama, risk değerlendirmesi, operasyonel destek, eğitim ve teknik becerilerin kazandırılmasında önemli katkılar sağlayabilmektedir. Bu aktörler, özellikle Afrika, Latin Amerika ve Orta Doğu gibi bölgelerde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Singer, 2003, s. 8).

Downing (1992)², devlet inşa etme sürecinde ve zayıf devletlerin, yetersiz idari yapılar nedeniyle paralı askerleri kullanarak siyasi güç elde ettiklerini öne sürmektedir. Siyasi liderlerin yönetimlerini sağlamlaştırmak ve halk üzerinde kontrol kurmak amacıyla paralı askerleri sahaya sürmeleri, devlet inşa sürecinde birtakım zorlukları beraberinde getirmektedir. Toplumun devlete yönelik bakışı ve iktidarın elit bir çevrede olması, ulusal ordunun veya güvenlik kurumlarının oluşmasını da engellemektedir. Bu durumda paralı askerler, sadece iktidarı korumak için hareket ettiği, halkın ise devlete aidiyet duygusu geliştiremediği belirtilmektedir.

Peki devletler neden paralı asker kullanma eğilimindedir? McFate'e (2019) göre paralı askerleri kiralamak, güce sahip olmaktan daha ucuzdur. Kalıcı bir orduya yatırım yapmak ve sürdürmek çok maliyetlidir. Bu nedenle devletler düzenli ordulara yatırım yapmak yerine onları kiralamayı tercih edebilirler (McFate, 2019, s. 10-11). Genel kanı, devletlerin paralı asker kullanmasının temel nedeninin, paralı askerlerin kısa vadede çıkar sağlama açısından uygun maliyetli olmalarıdır. Ayrıca, devlet ile paralı askerler arasındaki organik bağın tespit edilmesi zor olduğundan, özellikle örtülü operasyonlarda gizlilik ve makul inkâr edilebilirlik açısından etkilidirler. Farklı zamanlarda toprakları ve halkları üzerinde kontrolünü sürdürmek veya onlar üzerinde tahakküm kurmak isteyen aktörler, askerlerini buradaki rakiplerine karşı kişisel veya kültürel yükümlülükleri olmayanlar arasından seçmeyi uygun veya gerekli bulmuşlardır (Taulbee, 1998, s. 145).

Genel olarak değerlendirdiğimizde paralı askerlerin devletler tarafından tercih edilmesinde maliyet-etkinlik öne çıkmaktadır. Zayıf ülkeler güçlü bir ordu kurmak için milyarlarca dolara ihtiyaç duyarken, paralı askerler aracılığıyla maliyetleri düşürerek istenilen işi yaptırabilirler. Bunun yanı sıra devletlerin örtülü operasyon ve kirli işlerini yaptırma paralı askerler öne çıkmaktadır. Yine fayda maliyet analizi açısından paralı askerlerin hayatlarını kaybetmesi veya operasyonun açığa çıkması esnasında ilgili devletlerin inkâr yoluna giderek, paralı askerlerin varlığını reddetmesi uluslararası kamuoyu baskısının da önüne geçebilmektedir. Çünkü paralı askerler ile ilgili devlet arasında organik bağ olmadığı için bu yöndeki iddiaların tespit edilmesi de zordur.

2 Downing, Brian M. 1992. *The Military Revolution and Political Change*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press

Orta Doğu Ülkelerinin Askerî Gücüne Genel Bir Bakış

Arap devletlerinin askerî güçleri, genel olarak güçlü bir itibara sahip değildir. Literatürün büyük bir kısmı, Arap devletlerinin savaş alanında zafer elde etmek için askerî güç kullanma kabiliyetlerine ilişkin eleştirel bir yaklaşım benimsemektedir. Bu konuda Körfez ülkeleri; Kuveyt, Bahreyn, Katar, BAE, Suudi Arabistan ve Umman'a yönelik sert eleştiriler yapılmaktadır. Bu devletler 1,5 trilyon doların üzerinde son teknoloji askerî teçhizat satın almış ve uzun yıllardır dünyanın en prestijli askerî okullarına öğrenci ve subay göndermiştir. Ancak konu askerî etkinliklerinin değerlendirilmesine geldiğinde, Richard L. Russell'ın da belirttiği gibi bu devletler “donanım açısından sağlam, güç açısından zayıftır”. Bu sonuçlar, Arap dünyasında askerî güçlerle çalışma ve onları eğitime konusunda onlarca yıllık deneyime sahip eski bir ABD Ordusu albayı olan Norvell B. De Atkine tarafından da desteklenmektedir. De Atkine, Batılı ve Arap askerî güçlerinin temelde farklı kültürel yaklaşımları olduğunu, Arapların batılı askerî teçhizatlarla onlarca yıllık eğitim almalarına rağmen, yönetsimsel anlamda farklılaştığını belirtmektedir (Roberts, 2020, s. 9). Bu avantajların yanı sıra dünyanın teknolojik açıdan en sofistike askerî teçhizatlarından bazılarını sahip olmanın monarşilerin zorlu askerî güçler geliştirmesine olanak sağlayacağı düşünülebilir. ABD askerî ve diplomatik yetkililerince Körfez ülkeleri başta olmak üzere Orta Doğu'daki bazı ülkeler etkili silahlı kuvvetler oluşturma ihtimalinin düşük olduğu ve güvenlik için ABD'ye bağlı kalacakları görüşünü ileri sürmektedir (Roberts, 2020, s. 1). Fakat bu durum değişmeye başlamaktadır. Başta Suudi Arabistan, BAE, Kuveyt ve Katar olmak üzere birçok ülke askerî ilişkilerini geliştirmek için Türkiye, Çin, Rusya, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerle ikili askerî iş birliği anlaşmaları imzalamaktadır.

Ekonomik olarak güçlü fakat insan kaynağı veya askerî gücü bakımından zayıf devletler çok eski zamandan beri paralı askerler istihdam etmektedir. Orta Doğu'da, Suudi Arabistan'ın nüfus gücü dışında, Körfez ülkelerinin mevcut nüfuslarının genellikle az olduğu görülmektedir. Bu durum askerî gücün gelişmesini engellemekte, mevcut vatandaşların askerlik mesleğine olan ilgisini azaltmaktadır. Çünkü askerlik mesleği zor ve nüfusun büyük çoğunluğu zengin olduğu için vatandaşlar askerlik mesleğini tercih etmemektedir. Bu hususta, temel demografik ve siyasi gerçekler, paralı askerlerin Körfez bölgesinde kullanılmasını zorunlu kılmaktadır (Barany, 2020).

Orta Doğu'daki zengin petrol ülkeleri Batı'nın silahlarının yanı sıra Batılı paralı askerlerden de faydalanmıştır. Özellikle İngiliz ve Amerikalı askerler, bölgedeki monarşi yönetimlerinin korunmasında ve Orta Doğu ülkelerinin satın aldığı sofistike silahların etkin bir şekilde kullanılmasında paralı asker olarak görev almıştır. Orta Doğu'daki paralı askerlerin kullanımına dair ilk örnekler 1960'lı yıllara kadar geriye gitmektedir. 1960'larda Yemen İç Savaşı'nda Suudi Arabistan, Mısır destekli Cumhuriyetçilere karşı savaşan kabilelere destek sağlamak için İngiliz paralı askerlerini kiralamış ve bölgeye göndermiştir. Bu paralı askerler, eğitim, özel saldırı operasyonları ve iletişim gibi alanlarda Suudi Arabistan'ın politikaları doğrultusunda faaliyet göstermiştir.

Aynı zamanda bu operasyonlar, İngiltere tarafından desteklenmiş ve Aden'deki İngiliz çıkarlarının korunması temel hedeflerden biri olmuştur. İngiliz paralı askerlerinin bir diğer kullanım alanı ise Körfez ülkeleridir. Bağımsızlıklarını yeni kazanan Katar, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Umman gibi ülkelerde, hava, kara, polis, istihbarat ve özel tim birimlerinin yapılandırılmasında İngiliz paralı askerlerinden geniş ölçüde yararlanılmıştır. İngiliz ordusundan ayrılan subaylar, bu ülkelerde kolayca görev almış, çoğu durumda orduda rütbeli pozisyonlarda çalışmaya devam etmiştir. Ayrıca, rejim karşıtı operasyonların bastırılmasında da bu paralı askerler aktif rol almıştır (Halliday, 2013, s. 15-18).

Son on yılın başında, Orta Doğu ve Afrika'da yaşanan gelişmeler, BAE ve Suudi Arabistan'ı sınırlarının ötesinde paralı asker kullanmaya yöneltmiştir. Bu ülkeler, öncelikle kendi iç istikrarlarını sağladıktan sonra, bazı rejimlere destek vererek, bazılarını ise devirmeye çalışarak bölgeyi kendi ihtiyaç ve çıkarları doğrultusunda şekillendirmeyi hedeflemiştir. Günümüzde ise bu ülkeler, özellikle Libya gibi uzak çatışma bölgelerinde, paralı askerlerden yoğun şekilde yararlanarak askerî varlıklarını sürdürmektedir. Yemen'de, İran'ın desteklediği Husilere karşı savaşta Suudi Arabistan ve BAE tarafından istihdam edilen on binlerce Afrikalı ve Güney Amerikalı paralı askerın savaştığına dair raporlar bulunmaktadır (Guzansky, Rakov, Lindenstrauss, 2020). Bunun yanı sıra Yemen'deki savaş modern tarihin en büyük Arap askerî koalisyonunu oluşturmaktadır. Bir düzine Arap devleti, on binlerce askerî, düzinelerce savaş jeti, çok uluslu bir deniz filosunu ve büyük ölçekte vekil güçleri Yemen'de kullanmıştır. Dahası, Körfez monarşileri için bu çatışma emsalsizdir; çünkü bu ölçekte bir güç konuşlandırmayı daha önce deneyimlememişlerdir (Roberts, 2020, s. 3).

Yukarıdaki genel değerlendirme ve tarihsel süreç göz önüne alındığında, Körfez ülkelerinin nüfusa oranla asker sayısının düşük olması ve vatandaşlarının askerlik hizmetine olan ilgisizliği, bu ülkeleri iktidarlarını korumak ve operasyonel kabiliyetlerini sürdürmek amacıyla paralı asker kullanmaya yöneltmiştir. Bu politikanın bazı avantajları olmaktadır. Bunlardan en önemlisi paralı askerler, para için görev yaptıklarından dolayı ilgili ülkelerdeki olası iktidar kavgalarında ordunun kullanılması veya darbenin yapılmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, fayda-maliyet analizi denkleminde olaya bakıldığında zengin Orta Doğu ülkeleri için paralı askerlerin kullanılması oldukça ucuza gelmektedir. Örneğin, Suudi Arabistan dışındaki diğer zengin Körfez ülkelerinde nüfusun sınırlı olması, vatandaş-asker kavramını bu bölgelerde stratejik bir toplumsal yapı unsuru haline getirmiştir. Olası bir operasyonda asker kayıplarının olması hem politik hem de toplumsal sonuç doğurabilecek bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla paralı askerlerin hayatlarını kaybetmesi, onu kullanan ülkeler için fazla bir anlam ifade etmediğinden bu yol tercih edilmektedir. Bu yüzden zor ve riskli operasyonların icra edilmesinde paralı askerlerin kullanımı önem taşımakta, kara, deniz ve hava kuvvetleri başta olmak üzere milis yapılanmasında dahi paralı askerler kullanılabilir (Doğan, 2020).

Suudi Arabistan'ın Yemen'e Müdahalesi ve Paralı Asker Kullanımı

2011 yılında başlayan Arap Baharı, Yemen'i de derinden etkilemiştir. 27 Ocak 2011'de San'a Üniversitesi öğrencilerinin hükûmete karşı başlattığı protestolar, kısa sürede geniş çaplı halk hareketlerine dönüşmüş ve çıkan olaylar hükûmetin sert müdahaleleriyle kanlı bir şekilde bastırılmıştır. 33 yıldır iktidarda olan Ali Abdullah Salih, halk hareketlerinin yayılmasıyla baskı ve şiddeti daha da artırmış, alınan sert tedbirler ölü ve yaralı sayısında önemli bir artışa neden olmuştur. Bu gelişmeler, uluslararası kamuoyunun Salih'i eleştirmesine ve kınamasına yol açmıştır. Yemen ordusundaki birçok subay ve asker, muhalif hareketlerin safına geçerek sivilleri koruma kararı almış, aynı zamanda birçok kabile lideri ve dinî lider de göstericilere destek vermiştir.

Yemen'de gösterilerin bir iç savaşa dönüşme eğilimi göstermesi, durumun kontrolden çıkmasına neden oldu. Haziran 2011'de Yemen başkanlık sarayına düzenlenen roketli saldırıda ağır yaralanan Ali Abdullah Salih, tedavi için Suudi Arabistan'a gitmek zorunda kaldı. Yemen'deki krizin bölgesel bir çatışmaya dönüşmesini önlemek amacıyla Birleşmiş Milletler (BM), Arap Birliği, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) ve Körfez İşbirliği Konseyi (KİK), Salih üzerinde baskı kurarak bir geçiş sürecinin başlatılmasını talep etti. Bu baskılar sonucunda Salih, yetkilerini yardımcısı Abdurrahman Mansur el-Hadi'ye devrederek iktidardan çekildiğini açıkladı. Geçiş süreci kapsamında Yemen'de bir "birlik hükûmeti" kurulması ve gösterilerin sonlanması hedeflendi. Ancak, El-Hadi Şubat 2012'de yapılan seçimlerle iktidarı devralmış olmasına rağmen, Husilerin boykot ve eleştirileri nedeniyle ülkedeki kaos sona ermedi. Husilerin El-Hadi'ye karşı düzenlediği darbe ve sonrasında başkent Sana'yı ele geçirmesi, komşu ülkelerin sert tepkisini çekti ve Suudi Arabistan öncülüğünde "Kararlılık Fırtınası Operasyonu"nun başlatılmasına zemin hazırladı (Domazeti, 2019, s. 8-9).

Husilerin, 2014 yılından itibaren İran ile birlikte hareket etmesi ve askerî destek alması, Yemen'de iç savaşın şiddetlenmesine ve bölgesel savaşın başlamasına neden oldu. Husilerin, Eylül 2014'te başkent Sana'yı ele geçirerek "Geçici Ulusal Konsey" kurduklarını ilan etmeleriyle el Hadi ve hükûmet üyeleri çalışmalarını devam ettirmek için Suudi Arabistan'a gitti. Bu gelişmeler sonucunda ülkedeki iç savaş daha da şiddetlendi.

26 Mart 2015 tarihinde Suudi Arabistan liderliğinde kurulan Arap koalisyonu, Husilerin hâkimiyetine son vermek için askerî operasyon yapılması kararını aldı. BAE, Katar, Kuveyt, Sudan, Ürdün, Fas ve Mısır'ın yer aldığı "Kararlılık Fırtınası" operasyonu Suudi Arabistan hava kuvvetleri öncülüğünde Yemen'de Husilere yönelik saldırı başlattı. Birçok ülke operasyona destek verse de Yemen'e asker göndermedi.

Koalisyon güçleri, başlangıçta Husi karşıtı gruplar ile Yemen ordusuna lojistik destek ve hava harekatlarıyla yardımcı olmaya çalıştı. Ancak operasyonun beklenen başarıyı sağlayamaması üzerine, koalisyon güçleri kara operasyonlarına katılma kararı aldı. Bu

kapsamda, Suudi Arabistan ve BAE kara kuvvetleri sahada aktif rol üstlendi. Bununla birlikte, Husilerin İran'dan yoğun bir şekilde silah ve lojistik destek alması, çatışmaların uzamasına neden oldu.

Suudi Arabistan'ın Yemen'e müdahalesinde Muhammed bin Selman'ın (MBS) etkisi belirgin bir şekilde hissedilmiştir. Başarısızlıkla sonuçlanan Kararlılık Fırtınası Operasyonu, Selman'ın prestij kazanma ve liderliğini kabul ettirme çabası olarak yorumlanmıştır. Ayrıca Suudi Arabistan, Batılı ülkelerin desteğini kaybetmemek amacıyla güvenlik harcamalarını önemli ölçüde artırmıştır (Cordesman, 2018). Orta Doğu ve Arap dünyasında savunma sanayisine en fazla yatırım yapan ülke olan Suudi Arabistan, aynı zamanda küresel ölçekte en büyük silah ithalatçıları arasında ilk üç sırada yer almaktadır. Petrol gelirlerindeki dalgalanmalara rağmen, Suudi Arabistan silah ithalatına ülke bütçesinin yaklaşık %8,8'ini ayırmaktadır. 2018-2022 döneminde dünyanın en büyük ikinci silah ithalatçısı olarak, küresel silah ithalatının %9,6'sını gerçekleştirmiştir. Aynı dönemde ABD, Suudi Arabistan'ın silah ithalatının %78'ini karşılamış ve 91 savaş uçağı, yüzlerce kara taarruz füzesi ve 20.000'den fazla güdümlü bomba teslim etmiştir (Wezeman, Gadon, Wezeman, 2023, s. 11).

Diğer taraftan, Suudi Arabistan'ın Yemen'de başlattığı operasyon hem güvenlik açısından hem de siyasi açıdan sürdürülebilirlikten uzaklaşmıştır. Husiler üzerindeki İran etkisinin ve nüfuzunun artması, Suudi Arabistan'ın güvenlik kaygılarını derinleştirmiş ve İran tehdidinin doğrudan sınırlarına kadar ulaşmasına neden olmuştur. Husilerin İran'dan tedarik ettiği balistik füzelerle ARAMCO petrol üretim tesisleri başta olmak üzere Suudi Arabistan şehirlerini hedef alması, savaşın daha da yayılmasına yol açmıştır. Bu gelişmeler karşısında Suudi Arabistan, Yemen'deki operasyonlarını genişletmiş, kara gücü olarak paralı askerlerden faydalanmaya başlamış ve savaş stratejilerini yeniden şekillendirmiştir. Ancak, Riyad yönetimi, Husiler karşısında beklenen başarıyı elde edememiş ve operasyonlarında hava kuvvetlerini yoğun bir şekilde kullanmaya yönelmiştir.

Suudi Arabistan, Yemen savaşında hedeflerine ulaşmak için üç ayaklı savaş stratejisi uygulamaktadır. Birincisi; askerî hedeflerin vurulması ve yoğun hava saldırısıdır. İkincisi; deniz ve hava sahalarının kontrol altında tutularak İran'dan gelecek silah sevkiyatının önlenmesi ve son olarak Yemen'deki yerel milis güçlerin eğitilerek Husilere karşı kullanılması, silahlandırılması ve lojistik destek sağlanmasıdır (Doğan, 2020). Bu savaş stratejisinden önce Suudi Arabistan, 2014 yılında savunma doktrinini güncellemeye karar verdi ve eski deniz kuvvetleri komutanı Prens Khaled al-Faysal'ı görevlendirdi. Prens Faysal'ın Ekim 2015'te Washington DC'de katıldığı bir programda benimseyecekleri yeni savunma doktrininin temel ilkelerini ifade etti. Bu doktrine göre, temel amaç, Suudi vatandaşlarını, ulusal çıkarları ve bölgede ittifak kurduğu ülkeleri korumak ve ikili ilişkileri güçlendirmektir (CSIS, 2015). Bunun yanı sıra doktrinin felsefi temelleri incelendiğinde Alman General Count Alfred von Schlieffen'in

teorisinden izler taşıdığı görülmektedir. Schlieffen doktrini, 20. yüzyıl başlarında Almanya'nın savaş stratejisini şekillendiren önemli bir doktrindir. Bu doktrin, özellikle Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'nda Fransa ve Rusya'ya karşı aynı anda savaşma olasılığına karşı geliştirilmiştir.³ Suudi Arabistan'da benzer bir noktadan hareket etmektedir. İki cepheli savunma doktrinini benimseyen Suudi Arabistan, gelecek on yıllarda askerî güç olarak bölgede lider olmak istemektedir. Ayrıca Suudi Arabistan'ın benimsediği doktrinde İran'a karşı etkili bir güç olmak ve bölgeyi domine etme hususu yer almaktadır. Bu yüzden yaklaşık 250 milyar dolarlık bir savunma harcaması ile kara, deniz ve hava kuvvetlerini geliştirmek, modern silahlarla donatarak güçlü bir ordu kurmanın üzerine çalışmaktadır. İki cephede birden savaşacak orduyu oluşturmaya ve bu konsept içerisinde savunma doktrinini geliştirmeye yoğunlaşan Suudi Arabistan, güneyde Yemen, kuzeyde Ürdün ve Irak sınırlarından gelecek olası saldırılara karşı çok cepheli bir savunma doktrinini oluşturmayı amaçlamaktadır. Ayrıca benimsenen savunma doktrinindeki iki cepheli bir savaş fikri, birtakım faktörlerin durumu ile doğru orantılıdır. Bunlar; askerî kapasite, finansal güç ve müttefiklerin taahhütlerine bağlılığıdır (Nuruzzamna, 2016).

Suudi Arabistan, Kararlılık Fırtınası Operasyonu kapsamında öncelikli olarak Yemen hava sahasının kontrolünü sağlamaya yönelik faaliyetler yürütmüştür. Husiler, Suudi pilotların alçak irtifada uçmadıkları sürece etkili bir hava savunma sistemine sahip değildi. Suudi Arabistan ayrıca, uyguladığı hava ve deniz ablukasıyla İran'dan yapılan silah sevkiyatını engellemede büyük ölçüde başarılı olmuştur. Ancak bu abluka, sivil halk üzerinde ciddi olumsuz etkiler yaratmıştır. Ticaret gemilerinin Yemen limanlarına erişimini de kısıtlayan abluka, gıda ve ilaç gibi temel ihtiyaç malzemelerinin yurtdışından temin edilmesini büyük ölçüde engellemiştir (Horton, 2016).

Husi gruplarının elinde tank, Scud füzeleri, tanksavar ve gemisavar gibi gelişmiş silahlar bulunurken, Suudi Arabistan'a yakın gruplar ve aşiretler daha basit nitelikte silahlarla sınırlı kalmıştır. Bu dengesizlik, Suudi Arabistan'ın Husilere karşı düzenlediği operasyonlarda başarı elde edememesinin temel nedenlerinden biri olmuştur (Dawsari, 2020). Ayrıca, Suudi Arabistan ve diğer Arap koalisyonu üyeleri arasında operasyonların yürütülmesi sırasında eşgüdüm eksiklikleri de önemli bir sorun oluşturmuştur. Bunun yanı sıra, Suudi pilotların yeterli deneyime sahip olmaması, Husi militanlarının hava savunma sistemlerine yakalanmamak için yüksek irtifadan operasyon gerçekleştirme gerekliliğini doğurmuş, bu da hedef tespiti zorlaştırarak sivil yerleşim alanlarının

3 Schlieffen doktrini, I. Dünya Savaşı'nda Batı Cephesi'nde hızlı bir zafer kazanmayı, ardından Doğu Cephesi'ne yönelerek Rusya'yı saf dışı bırakmayı hedefleyen bir strateji olarak tasarlanmıştır. Plan, Fransa'ya kuzeyden, Belçika üzerinden geniş çaplı bir çember harekâtıyla saldırıyı ve Paris'i kısa sürede ele geçirmeyi öngörüyordu. Ancak, Belçika'nın beklenenden güçlü direnişi ve İngiltere'nin savaşa katılımı bu stratejiyi zora soktu. Buna ek olarak, Rusya'nın mobilizasyonunun hesaplanandan hızlı gerçekleşmesi ve Fransız ordusunun etkili karşı taarruzları, Almanya'yı iki cephede uzun süreli bir savaşa sürükledi. Bu süreç, planın stratejik öngörülerindeki yetersizlikleri açıkça ortaya koymuştur.

(örneğin okul, hastane ve park), bombalanmasına neden olmuştur (New York Times, 2016). Amerikalı askerî yetkililere göre, Suudi Arabistan ordusunun Yemen'de başarı sağlayamamasının temel nedeni, askerî personelin yeterli tecrübe ve eğitime sahip olmamasıdır. Modern silahlarla donatılmış olmasına rağmen, Suudi ordusu asimetrik ve gerilla savaşları karşısında deneyimsiz ve yetersizdir. Ayrıca, ordunun yönetim kademesinde subayların görevlendirilmesi sırasında yetkinlikten ziyade ailevi bağların öncelik kazanması, tecrübe eksikliğini daha da derinleştirmiştir (Middle East Monitor, 2019).

Suudi Arabistan, kara kuvvetlerinin Yemen'de başarısız olması üzerine paralı asker kullanımına yönelmiştir. Özellikle Birleşik Arap Emirlikleri ile iş birliği yaparak Latin Amerikalı ve Sudanlı paralı askerlerden yoğun bir şekilde yararlanmıştır. Raporlara göre, yaklaşık 15 bin Sudanlı paralı asker Suudi üniformasıyla Yemen'de çatışmalara katılmış ve bu askerler Aden, Taiz ve Al-Hudaydah bölgelerinde yoğun olarak konuşlandırılmıştır. Ortalama 530 dolar maaşla çalıştırılan Sudanlılar, Kolombiyalı paralı askerlerden daha düşük maliyetle finanse edilmiştir. Suudi Arabistan, BAE'den farklı olarak Sudan, Eritre ve Somali gibi ülkelerden paralı asker temin ederek Yemen'de kara gücü oluşturmaya çalışmış ve operasyonlarını bu şekilde yürütmüştür (İssa, 2022; McFate, 2019). Ancak, bu strateji Suudi Arabistan için başarı getirmemiş ve Husi militanlarının etkisini kırmada yetersiz kalmıştır. 2015'ten itibaren Yemen'deki çatışmalarda yaklaşık 4.000 Sudanlı paralı asker'in hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir. Bu paralı askerlerin büyük kısmı, Darfur Çatışması'na katılan kişilerden seçilmiştir (Middle East Eye, 2019). Yemen'de paralı askerlerin yoğun bir şekilde kullanılması, Suudi Arabistan için önemli bir dezavantaj yaratmıştır. Suudi ordusu üniforması giyen bu paralı askerler, alınan başarısız sonuçlarda rol oynayarak Suudi Arabistan'ın uluslararası imajını olumsuz etkilemiştir (Saner, 2016). The Guardian gazetesinde yayımlanan bir habere göre, 2019 yılında Husi militanları 500 Suudi askerini öldürmüş ve 2.000'ini esir almıştır. Ayrıca, birçok zırhlı araç Husiler tarafından ele geçirilmiştir. Öldürülen bu kişilerin tamamının Suudi vatandaşı olmadığı, bunların bir kısmının paralı askerler olduğu değerlendirilmektedir (Wintour, 2019).

Suudi Arabistan ve koalisyonun diğer üyelerinin özellikle BAE, Yemen Savaşı'nda İsrail'den teknik destek ve silah desteği aldığına dair bilgiler basında yer almıştır. İsrailli siber güvenlik şirketleri, silah tüccarları, terörle mücadele eğitmenleri ve İsrail adına çalışan paralı askerler, Suudi Arabistan'ın Yemen'e müdahalesinde aktif bir rol oynamıştır. İsrailli eğitmenler, Suudi Arabistan ve BAE için çalışan paralı askerlerin eğitimine katkıda bulunmuş ve İsrail, Suudi Arabistan'ın erişemediği mühimmata ulaşmasına yardım etmiştir. Bu bağlamda, Filistinli Muhammed Dahlan'ın İsrail ile Suudi Arabistan ve BAE arasındaki aracılık rolü istihbarat raporlarında yer almıştır. El-Fetih'in eski Merkez Komite üyesi ve Gazze'deki istihbarat şefi olan Dahlan, 2011 yılında El Fetih'ten ihraç edildikten sonra BAE'ye taşınmış ve burada veliaht prensin danışmanı olarak BAE güvenlik güçleri ile İsrail arasında arabuluculuk yapmıştır. Raporlara göre,

İsrail, Negev bölgesinde paralı askerlerin eğitildiği özel eğitim üsleri kurmuş ve bu kamplarda paralı askerler İsraili savaşçılar tarafından eğitilmiştir. Dahlan'ın zaman zaman BAE bayrağı taşıyan bu kampları ziyaret ederek Yemen Savaşı'nın gidişatını şekillendirdiği ve İsrail ile koalisyon güçleri arasındaki bağlantıyı sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca, Suudi Arabistan ve BAE, İsraili Avraham Golan tarafından kurulan ve ABD merkezli Spearhead Operations Group adlı şirket aracılığıyla Yemenli siyasi ve dini liderlere yönelik suikastlar düzenlemiştir. Bu suikastları gerçekleştiren paralı askerlerin, ABD ordusunda görev yapmış eski komandolar olduğu bilinmektedir. Suudi Arabistan ve BAE, Yemen Savaşında ABD'den gelen paralı askerlerden de aktif olarak faydalanmıştır (Bar'el, 2019).

Diğer taraftan Pakistanlı eski askerler 1980'lerden beri, Suudi Arabistan ordusu bünyesinde faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Özellikle hava kuvvetlerinde pilot olarak görev yapan Pakistanlı eski askerler, Suudi Arabistan'ın operasyon icra ettiği bölgelerde aktif olarak kullanıldığı değerlendirilmektedir. Ayrıca, çok sayıda Amerikan ve İngiliz kökenli paralı askerlerin Suudi Arabistan'da eğitmen olarak görev yaptığı tahmin edilmektedir.

Sonuç

Paralı askerlerin ilgili devletler tarafından tercih edilmesinde fayda-maliyet değerlendirmeleri öne çıkabilmektedir. Ordusu zayıf veya askerî kapasitesi yetersiz ülkeler genelde paralı askerlerin kullanımına yatkındır. Ayrıca örtülü ve kirli işlerin yapılmasında da paralı askerler tercih edilmektedir. Orta Doğu'da paralı askerleri en yoğun biçimde kullanan ülkelerin başında BAE ve Suudi Arabistan gelmektedir. Bu ülkeler paralı askerlerin büyük çoğunluğunu Pakistan, Sudan, Somali, Kolombiya gibi Afrika ve Güney Amerika ülkelerinden temin etmektedir. Bu askerler, genelde Amerikalı ve İngiliz askerlerin danışmanlığında, ilgili ülkelerin askerî üslerinde gerekli eğitimleri aldıktan sonra Yemen, Libya gibi ülkelere savaşmaya gönderilmektedir. Bu yüzden Yemen ve Libya, paralı/kiralık askerlerin pazarı olmuş durumdadır.

Suudi Arabistan, dünya çapında en yüksek savunma harcamalarına sahip ülkelerden biri olmasına rağmen, askerî açıdan etkili ve bölgesel bir güç olma hedefine ulaşamamıştır. Yıllardır süregelen ve istikrarlı bir şekilde artan savunma yatırımlarına rağmen, ülke, güçlü ve caydırıcı bir ordu oluşturma konusunda beklenen başarıyı sağlayamamıştır. Bu durum, savunma harcamalarının büyük ölçüde Batılı ülkelerin desteğini kazanma amacıyla yapıldığı ve ordunun gerçek ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olduğu yönündeki genel kanaati desteklemektedir. Bu stratejik yaklaşım, Suudi Arabistan'ın bölgesel bir askerî güç inşa etmesinin önündeki en temel engellerden biri olarak görülmektedir. Bu kapsamda, Suudi Arabistan'ın Yemen'e müdahalesi hem askerî hem de siyasi anlamda etkisiz kalmıştır. Aceleci ve plansız bir şekilde yürütülen Yemen operasyonları için oluşturulan Kararlılık Fırtınası Operasyonu koalisyonu beklenen etkiyi yaratamamıştır. Ekonomik anlamda ise Yemen savaşı, Suudi Arabistan'a aylık 5-6

milyar dolarlık bir maliyet yüklemiş ve silah ihtiyacında Batılı ülkelere bağımlılığın artması, stratejik hesaplamalardaki hataları gözler önüne sermiştir. Suudi Arabistan'ın Yemen savaşında başarısız olmasının bir diğer önemli nedeni ise, koalisyon ortaklarıyla stratejik uyum eksikliği ve çıkarların farklılaşmasıdır. Özellikle BAE ile yaşanan görüş ayrılıkları, Suudi Arabistan'ın bölgedeki yalnızlığını derinleştirmiştir. Bunun yanı sıra, genç veliaht prenslerin bölgeyi kendi paradigmaları doğrultusunda şekillendirme isteği de bu ayrılıkların temel nedenlerinden biri olmuştur. Genç kuşak veliaht prensler, Mısır, Libya, Sudan, Yemen, Suriye ve Lübnan gibi ülkelerde ekonomik ve askerî desteklerle kendilerine yakın liderleri iktidara getirebilecek güce sahip olsalar da bu girişimler, bölgesel iş birliğini zayıflatmış ve Suudi Arabistan'ın bölgesel etkisini sınırlandırmıştır.

Suudi Arabistan'ın kara unsurları olarak kendi askerleri yanında paralı askerleri de kullanması, ordunun modern krizlere yanıt verme konusunda yetersiz olduğunu açıkça göstermiştir. Uzun yıllardır yapılan savunma harcamaları ve orduyu güçlendirme çabaları, Yemen savaşında ortaya çıkan bu durumla birlikte başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu eksiklikler, ülke yöneticilerinin endişelerini artırmış ve farklı stratejiler benimsenmesine yol açmıştır. Bu stratejilerden birisi, paralı askerlerin sahada aktif olarak kullanılmasıdır. Suudi Arabistan, paralı askerleri doğrudan çatışma alanlarında kullanarak Yemen'deki yerel ortaklarıyla eşgüdüm içerisinde hareket etmeye çalışsa da bölgedeki farklı dinamikler, beklenen başarıya ulaşmasını engellemiştir. Bu noktada BAE, Suudi Arabistan'a kıyasla daha başarılı sonuçlar elde etmiştir. Güney Yemen sahillerinin kontrol altına alınması ve Yemen'deki rakip yerel kanaat önderlerine ve askerlere yönelik operasyonlarda BAE, hedeflerine ulaşmayı başarmıştır. Libya, Yemen ve Somali gibi çatışma bölgelerinde BAE ve Suudi Arabistan'ın kullandığı paralı askerler, özellikle BAE'nin bölgedeki nüfuz gücünü artırmada önemli bir rol oynamıştır. BAE'nin bu strateji sayesinde hem ekonomik hem de siyasi kazanımlar elde ettiği değerlendirilmektedir. Suudi Arabistan ise aynı başarıyı gösterememiştir. Yemen'e yönelik müdahalesi, Suudi Arabistan'ın bölgesel düzeyde prestij kaybetmesine neden olmuştur. Dolayısıyla Suudi Arabistan Silahlı Kuvvetleri'nin yetersizliklerinin ortaya çıkması, onu caydırıcı bir güç unsuru olarak bölgedeki rakiplerinden geri planda bırakmıştır.

Kaynakça

- Anadolu Ajansı. (2020). Sosyal medya Hafter'in paralı askerlerini ifşa ediyor. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/sosyal-medya-hafterin-parali-askerlerini-ifsa-ediyor/1726120>
- Barany, Z. (2020). Foreign contract soldiers in the Gulf. Retrieved from <https://carnegie-mec.org/2020/02/05/foreign-contract-soldiers-in-gulf-pub-80979>
- Baron, T. (2015). Gulf monarchies love mercenaries. Retrieved from <https://warisboring.com/gulf-monarchies-love-mercenaries/>
- Baum, J. A. C., & McGahan, A. M. (2009). Outsourcing war: The evolution of the private military industry after the Cold War. Rotman School of Management.
- Briton Hadden, & Henry Luce. (1967). Time capsule 1923. New York: Time Incorporated.

- Cordesman, A. (2018). Military spending: The other side of Saudi security. Retrieved from <https://www.csis.org/analysis/military-spending-other-side-saudi-security>
- Center for Strategic and International Studies (CSIS). (2015). A Saudi Arabia defense doctrine for a new era. Retrieved from <https://www.csis.org/events/saudi-arabian-defense-doctrine-new-era>
- Çağla, M., & Ali, G. (2023). Armies of war without uniforms: Mercenaries and private military companies in Russia's interventions in Syria and Ukraine. *Journal of Economics and Administrative Science*, 24(2), 292–301.
- Cordesman, A. H., & Obaid, N. (2004). Saudi national security: Military and security services – Challenges & developments. Center for Strategic and International Studies.
- Dawsari, N. (2020). Running around in circles: How Saudi Arabia is losing its war in Yemen to Iran. Retrieved from <https://www.mei.edu/publications/running-around-circles-how-saudi-arabia-losing-its-war-yemen-iran>
- Doğan, S. (2020). Körfez ülkelerinin kiralık/paralı askerleri. Retrieved from https://www.insamer.com/tr/korfez-ulkelerinin-kiralik-parali-askerleri_2769.html
- Domazeti, R. (2019). Yemen raporu: Çöken devletin enkazında barışı arayan bir halk (2nd ed.). İnsamer, Araştırma: 84.
- Foreign and Commonwealth Office (FCO). (1972). National Guard of Saudi Arabia. The UK National Archives.
- Gjevori, E. (2023). What the Wagner Group's insurrection means for the Middle East and Africa. Retrieved from <https://www.middleeasteye.net/news/wagner-group-russia-insurrection-middle-east-africa>
- Guzansky, Y., Rakov, D., & Lindenstrauss, G. (2020). The use of mercenaries: A new recourse to an old practice for waging war in the Middle East. Institute for National Security Studies.
- Hager, E., & Mazzetti, M. (2015). Emirates secretly sends Colombian mercenaries to Yemen fight. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2015/11/26/world/middleeast/emirates-secretly-sends-colombian-mercenaries-to-fight-in-yemen.html>
- Halliday, F. (2013). *Mercenaries “Counter-insurgency” in the Gulf*. Nottingham: Russell Press.
- Horton, M. (2017). No exit for Saudi Arabia: The kingdom's war in Yemen. Retrieved from <https://jamestown.org/program/no-exit-saudi-arabia-kingdoms-war-yemen/>
- Isenberg, D. (2009). *Shadow force: Private security contractors in Iraq*. London: Praeger Security International.
- Issa, M. (2022). Mercenaries in Yemen: Nationalities, numbers & horrors. Retrieved from <https://english.almayadeen.net/news/politics/mercenaries-in-yemen:-nationalities-numbers-horrors>
- Krieg, A. (2022). The UAE's 'dogs of war': Boosting a small state's regional power projection. *Small Wars & Insurgencies*, 33(1–2), 152–172.
- McFate, S. (2020). *Mercenaries and privatized warfare: Current trends and developments*. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR).
- McFate, S. (2019). *Mercenaries and war: Understanding private armies today*. Washington: National Defense University Press.
- Middle East Eye. (2019). Huge Sudanese losses in Yemen highlight fighters' role in the conflict. Retrieved from <https://www.middleeasteye.net/news/thousands-saudi-paid-sudanese-mercenaries-die-frontline-yemen>

- Middle East Monitor. (2019). What is behind Saudi's military failures? Retrieved from <https://www.middleeastmonitor.com/20191010-what-is-behind-saudis-military-failures/>
- New York Times. (2016). Quiet support for Saudis entangles U.S. in Yemen. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2016/03/14/world/middleeast/yemen-saudi-us.html>
- Nuruzzaman, M. (2016). Saudi Arabia's defense doctrine is missing something. Retrieved from <https://nationalinterest.org/feature/saudi-arabias-defense-doctrine-missing-something-defense-17943>
- NPR. (2018). UAE hired American mercenaries. Retrieved from <https://www.npr.org/2018/10/20/659122523/report-uae-hired-american-mercenaries>
- Percy, S. (2007). Mercenaries: Strong norm, weak law. *International Organization*, 61(2), 367–397.
- Pollack, K. M. (2019). *Armies of sand: The past, present, and future of Arab military effectiveness*. New York: Oxford University Press.
- Pollack, K. M. (2020). Sizing up Little Sparta: Understanding UAE military effectiveness. American Enterprise Institute.
- Roberts, D. B. (2020). Bucking the trend: The UAE and the development of military capabilities in the Arab world. *Security Studies*.
- Roberts, D. (2018). The Gulf monarchies armed forces at the crossroads. *Focus Stratégique*, 80. Ifri.
- Saner, E. (2016). The return of the dogs of war: What's it like to be a soldier for hire? Retrieved from <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/feb/06/the-return-of-the-dogs-of-war-whats-it-like-to-be-a-soldier-for-hire>
- Sayed, N. (2017). Somali newspaper reveals Doha recruiting African mercenaries. Retrieved from <https://www.egypttoday.com/Article/2/28057/Somali-newspaper-reveals-Doha-recruiting-African-mercenaries>
- Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). (2019). Gulf military spending and arms transfers. Retrieved from https://www.sipri.org/sites/default/files/201905/fs_1905_gulf_milex_and_arms_transfers.pdf
- Singer, P. W. (2003). *Corporate warriors: The rise of the privatized military industry*. London: Cornell University Press.
- Slijper, F. (2017). The UAE arms transfers and regional conflicts. Retrieved from <https://www.paxforpeace.nl/>
- Stevenson, Y. (2019). Saudi's coalition in Yemen: Militias and mercenaries backed by Western firepower. Retrieved from <https://www.middleeasteye.net/news/saudis-coalition-yemen-militias-and-mercenaries-backed-western-firepower>
- Wintour, P. (2019). Houthis claim to have killed 500 Saudi soldiers in major attack. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/29/houthis-claim-killed-hundreds-saudi-soldiers-captured-thousands>
- Wood, J. (2018). Outsourcing war: How foreigners and mercenaries power UAE's military. Retrieved from <https://www.middleeasteye.net/news/outsourcing-war-how-foreigners-and-mercenaries-power-uaes-military>
- Taulbee, L. (1998). Reflections on the mercenary option. *Small Wars & Insurgencies*, 9(2), 145–163.
- Tangör, B., & Zalcinkaya, H. (2010). Güvenlik yönetişimi çerçevesinde özel askerî şirketler. *Uluslararası İlişkiler*, 7(25), 127–154.
- Time. (2011). A history of Middle East mercenaries. Retrieved from http://content.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,2045328_2045333_2053107,00.html

- Topal, H. (2011). The status of the private military companies and their employees in international law. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60(4), 963–1021.
- UAE Population. (2023). UAE population statistics 2019. Retrieved from <https://www.themedialab.me/uae-population-statistics-2019/>
- Varin, C. (2015). *Mercenaries, hybrid armies and national security: Private soldiers and the state in the 21st century*. London: Routledge.
- Wezeman, P., Gadon, J., & Wezeman, T. (2023). Trends in international arms transfers – 2022. SIPRI Yearbook 2023.